

Две приче – Миша Цанић

ДРУГА

Али се само презриво нацерих, и кроз зубе злобно процедих:

– Откуд ти, Друга?

Са сталним временским непогодама, погоршавало се и наше расположење у тој минијатурној заједници којој смо припадали. Откако сам купио омањи стан, продавши неку наслеђену кућицу, време као да је негодовало против моје одлуке. Стално је пропуштала вода на свим могућим отворима, док је лођа брундала заиграна ветровима који су јасно стављали до знања да стан на 14. спрату не омогућава безбедност како би то кућа урадила. Поврх свега, све што је тако високо, прилично је и нестабилно, онемогућено да се усидри када је мир нужна. Мини заједницу на том 14. спрату чинили смо Друга, ја и нека мачкетина коју је Друга донела са собом, а за коју сам јој ја стално стављао до знања да је непожељна.

А Другу сам први пут упознао давно, у некој природи куда се обично ишло за празник, некакво окупљање уз доста хране и пића. Представила ми се неким уметничким именом које нисам упамтио, али ме је подсетила на цвет и на свећу, знам да сам помислио у себи, цвет би требало овако да изгледа када је већ осуђен на природу.

Када сам други пут упознао Другу, а било је то у вреви великог града, представила ми се неким обичним именом које је тако често у нас, Ана, Јелена или Марија,

знам да је тада имала неко уметничко држање и тада се договорих с њом да коначно окушамо нашу космичку предодређеност.

Прво су се појавиле мачке. Кад је она у питању, увек су мачке ишле испред ње, извидница тврдокорних дивизија. Прва мачка је стала на раскрсници, упутила преки поглед у мом правцу ка клупи на којој сам седео чекајући је. Затим је подужила право, отварајући пут свим оним животињама које ће тек уследити. Тек након претпоследње, завијорио се плетени џемпер, који је одавао да она ускоро стиже, са олујом, са ветром, са свим оним што ће ме обузети као ништа раније. Изгледала је потпуно слободно, девојка— застава која се не да одвојити од ветра.

Ни дан данас не знам како смо се повезали, били смо потпуне супротности, али је можда баш то што чини спону између људи. Наравно, такве љубави су увек привлачне, али фаталне, није им суђено да потрају, након њиховог распада који је често катастрофалан тешко је повезати све разбијене и расипане делове

— Зашто си тако зао према мени? — често ме је питала са неким дечијим наивним очима.

— Друга, да ли сам ти икада читао Булатовића, он је наш највећи песник.

— Наравно да га знам, како и не бих кад само о њему и говориш.

— Друга, ја сам оптерећен људима, стварима и појавама, и ја у таквим околностима не могу остати у рационалним границама, ако није опсесија онда и није за мене, нека се други бакће тиме.

— Зашто ме и даље зовеш Друга, кад знаш да ми то смета и да ме повређује?

— Сувишна питања Друга, су— ви— шна. Да ли сам ти некада причао о Булатовићевој причи Љубавници?

— Не, немој о томе. Читао си ми је када сам била у грозници и чини ми се тада да си баш њоме мислио да ћеш ме излечити, али си само погоршао ствари.

— Наивна моја Друга — погледах је са неким сажалењем у очима, да ли је стварно мислила оно што је говорила. Загледах се дубоко у њене зенице и наставих. — Друга, ја нисам ни видар, ни надри лекар, говорио сам ти о љубави, о распадању, о оном јадном човеку који по осмеху људи распознаје дан од ноћи.

— И о њеним уснама које су се распадале — благо се осмехнула покушавајући да стави до знања да није уплашена.

— Да Друга, али је он поднео већу жртву, он је морао да љуби такве усне и што је много горе у свом сећању је морао да их призива кад год би оне претиле да ишчезну, био је везан највећом љубављу према њима.

— Још једном те молим, немој да ми причаш ту причу, увек када кренеш подилази ме језа, плашим се, плашим се и твојих очију које се озаре када осетиш како реагујем на ту причу и твојих усана које се криве од неког чудног задовољства и подемеа када ми је причаш, и једном за свагда, дођавола, престани да ме зовеш Друга — осећао сам како упада у грозницу, како јој се тело увија од страха, живота и љубави. Стварно сам тада помислио да бих могао волети Другу.

Да, тај надимак, покушавам се сетити откуд баш он. А знао сам, само је тешко признати. Другој сам често исповедао бајке како је корен надимка везан за именицу друг, то је било онда када ме њено повређивање није разонодило, али онда када ми је бивало досадно признавао сам јој да то значи број, а она је сама успевала да састави да ако је она друга, негде у свету мора постојати и она прва, она због које сада носи срамни надимак.

– Причај ми о Првој.

– Друга, знаш да те боле такви разговори, сем тога она никада и није носила тај надимак. То су били тренуци када је Другу хватала озбиљна депресија и стање умртвљености, обично би се приближила прозору крај лође, са књигом у рукама док је са радија свирао џез. Све ми је то тада било театрално, знам да је раније била глумица и да такве девојке у себи увек сачувају комад бине, али мене је тада хватала мучнина.

– Зашто не желиш да ми причаш о Првој?

– Нема ту шта пуно да се каже – одговорих крајње равнодушно – једноставно је она прва.

Онда би одлазила од прозора, узимала мачку у наручје и дуго је грлила и мазила. Нисам могао да поднесем ту јадну животињицу.

Након неког времена оставио сам Другу и отишао сам у свет. Било ми је више мука и њених суза и њених молби и мојег садизма, досадило ми је. Знам да је остала у стану још неко време, кажу да је само седела крај прозора са књигом у рукама док је из радија избијао бол џез музике; још једна њена глума. остала је ту све док мачка није умрла, тада је покупила ствари и отишла.

Нашла је неког момка касније, почели су да живе заједно, чак је требало и дете да добију, али се то и није десило, што због Другине слабости, што због њега који ју је често тукао. Изгубила је дете и супротно очекивањима да ће се дезинтегрисати од бола, туге и животне неспретности, она је ојачала. Кажу да када човеку узмеш срце и душу постаје љуштура спремна на најгоре могуће ствари.

Сећам се кише која је плакала за тобом у стану на 14. спрату када смо и ми били љубавници. Знам да си силне сузе пролила.

И ја плачем с тобом девојнице са мачкама, која није постала жена. Плачем за твоје дете којем није било суђено да ступи на свет. Плачем за твој осмех који никада нисам видео, а који је морао да се зари када си сазнала да си бременита. Тај осмех је морао бити већи од свих осмеха које си мени упутила, тај осмех је снажнији од света а није мој, не припада мени, нисам га видео, није мени упућен. Али ја га знам, мора да је тако изгледао, величанствен у пуном сјају. И тај тип који је био ту морао га је запазити, тај несрећник кога уједно жалим као да ми је рођени брат. Видим га како стоји, надомак савршенства и како се удаљава у разбијен одејак морских таласа. Мора да је било грозно доживети такву страхоту, сигурно је било још горе када је та страхота појела све као гладна узнемирена ала.

Стајала је испред мене тресући се са сузама у очима. Да ли је дошла да ми се свети или само прогања своје духове који су јој напакостили? Могао бих да је сажалевам, али се само презриво нацерих...

У мојој зеници је сијао грумен зла, у њеној — оштрица леда

БАЛАДА О КОЉАЧУ

Микица Путић, последњи кољач из округа 3, родио се у породици у којој се нож преносио с колена на колена. Микичин отац, Ђед, како су га звали, био је први који је желео да прекину ту, за њега нечовечну и мрску традицију, те да крене путем баштованства или сточарства, да има своје воћњаке и да пече ракију, али му то Микичин деда никада није опростио.

Јово Маљ, тако се зваше, и то не зато што је вукао маљ са собом куд год би пошао, већ због невероватне снаге коју је носио у рукама. Пред сам крај живота кажу да је могао сваку свињу и свако говедо да сручи једним потезом своје руке, својим маљем. Микица се увек стресао тог човека кад год би погледао у његову силуету која се гордо издизала. Није била рука ни песница то што му је уносило немир, већ тај поглед и окрутност.

А имало је баш у тим годинама нечег животињског у Јову, нечег неприродног, таква снага се човеку нормално не даје, обећана му је можда тек у причама. Био је посебна сорта човека који се свом сину подсмевао што жели да постане сакупљач плодова, чега се Микица добро сећао, и што је условило да и сам прихвати своју неминовну судбину и не знајући да ће баш он, Микица, бити последњи потомак старих 3 кољача.

Са прибором за клање упознат је још као мали, и своју прву свињу заклао је сам са својих 10 година, тад када се деца још онесвешћују од крика и млазова крви.

Сећам се добро последњег Путића, случај је хтео да баш код мојих закоље последњу свињу. Тада то и

није више био Микица, бар не онај који је својом спретношћу успевао да надомести мањак снаге у односу на свог деду, па је баш због те елеганције покрета и стила који је користио, сматран највећим кољачем у породици Путић. Стари Јово био је брзо заборављен, а на опаске да га је унук већ одавно прешишао, Јово би само отпоздрављао својом руком, својим маљем, и брундао. То је био знак, за оне који су га познавали да је поносан на свог унука којем је био учитељ, али којем је дозволио да пронађе сопствени кољачки плес.

Ја те се сећам, Путићу, ниси заборављен. Сећам се последњег кољачевог плеса који је игран на рубовима амбиса. Сви су га доживели тужно, несретно, спомињали су и реч трагично. Али не, за мене је то била бурлеска, демонска игра савршено постављених фигура на које је неко бацио опсену. Сећам се и твог маља, те топузине која се вукла по блату тог кишњег дана. Игра је морала да се одигра испод храста, симболике није изостало, и ти си се појавио тад тек кад је ветар почео да завија и да ремети миран марш кишних капи.

Прво су ступиле огромне црне гумене чизме, као какве букагије, а затим телесина која се благо погрбљено кретала док је се о њу киша распрскавала као да се обија о штит. А онда лице, то набубрело закрвављено лице, црвена бабура уместо носа и муцајуће речи на устима. Кажу да те нико није разумео шта си мрморио, какве си звуке испуштао сричући. Ооо, али ја сам знао, ја сам прочитао што с твојих усана, што с твога лица.

И тако се горостас Путић полако креће као планина док по земљи вуче маљ који разбија сво камење

унаоколо, док разровава земљу претварајући је у кањоне, земља вршти док по њој гаца божји крвник, прилазећи да испуни своје завештање, хиљаде виолина звучи у мојој глави док се чека коначни удар цимбала.

Два разбојника, протуве, обухватили су вепра, такав вепар се не да везати ланцима, само људским месом. Последњи кољач прилази, тетурајући, док сви блену са нестрпљењем хоће ли га вепар уочити, хоће ли угледати своју судбину у очима кољача и тиме прекинути, укинути тај свети тренутак горке судбине.

Микица је неспособан, обезглављен. Вепар се прави да га не види, да не зна шта смера како му не би одмогао, како не би прекинуо тај небески трен. Жао му беше кољача, а ко је он, да неког осуди на такву грозну пропаст. Чини се да је њему теже него самом Микици. Због непријатности жмури и само повремено чкиљи на једно око.

Сада је кољач на неколицину метара удаљен од њега, ако мало пожури стићи ће за још наредна два отварања ока.

Склапају се поново капци. Све бруји док Микица плеше некакав племенски плес, људи су попалили ватре које одолевају и самој киши, атмосфера је ритуална и више делује као племенска жртва. Опет се отвара око, да ли је близу? Али Микица још не прилази потпуно, још је далеко од свог циља, још је на прстима својих циновских гумених чизама, мумла, муца. Ја га и даље разумем, овог пута душом, човечјом. Сада се и ја бринем за вепра, осећам нелагодност и срам за њега самог, ако поново отвори очи, а Микице нема, како ћемо

му то објаснити, како ћемо тешити то јадно биће које је веровало, ако не у било каквог човека, оно у Микицу, надао се да ће умрети од „Кољача“.

Сад и ја жмурим, и ја гвирим. Шта ако кољач уопште и не дође?

Таман када се вепар заплашено дрзну да испод ока провери хоће ли га стићи последњи ударац, сустиже га маљ који уместо очекиваног места које упокојује дивље, удари баш у оно око које је очајнички гледало у свог кољача. Први ударац изби око које одлете распрснувши се на киши. То не збуну Микицу, никад у животу он није потегао други ударац али овог пута ће морати. Пребаци га из све снаге из позиције које није природна кољачима, и пребаци главу вепра за читав метар. Сада су руке у правој позицији, трећи ударац мора бити тај, трећи ударац мора ослободити и жртву и кољача, ако има бар правде и Бога. Али трећи ударац заврши на бочној страни вепрове главе, изби му уво које одлете, али се брзо врати као ластич, оставши прикачено за једну жилу која завибрира, да јој је било дано нешто посебно, засвирала би као најлепши инструмент палих. Четврти ударац кољач одби.

Гледали су један у другог, Микица закрвављеним оком са сузом која се сливала, вепар оним преосталим. Тад приђоше људи. Полако обухватише старог кољач један обема рукама испод пазуха, а дуга два га ухватише за отромбољене ноге. Тешко је било задржати клонулу грдосију. Полако га привукоше на металне клупе које зашкрипаше саосећајући се са његовим болом. Видео сам да је и вепар пао, мислим од туге, за наказном рапсодијом велемајстора.

Ветар је и даље дувао, киша се обијала о Микичина леђа, а уместо потока који је ударао и расцепљивао се о маљ, потече река крви.

На старом кољачу није било лица. Око погледа празног, скривеног у дубинама, формирао се рељеф од крви, блата и меса. Иако је имао обличје какве маске, испечене у највећим дубинама вулкана, овај рељеф се стално мигољио, мењао, разобличавао... Није било јасно да ли ту смесу, коју су му богови сами морали подарити на његовом нежном лицу, једном давно у неповрат, браздају и издубљују налети кише, или горке Микичине сузе...



Миша Цанић, рођен у Јагодини 1988. Завршио Филолошки факултет